

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

**ЛУЦЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

Кафедра фізичної терапії та корекційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Луцького інституту
розвитку людини
Університету «Україна»

С.С. Савич
«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 1.1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ**

освітньо-професійна програма: «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

освітнього рівня другий (магістерський)

галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

спеціальності: В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 120/4

Форма підсумкового контролю: залік

Робоча програма навчальної дисципліни **«Психолого-педагогічні засади і методика викладання в умовах інклюзивного навчання у вищій освіті»** для здобувачів освіти за галуззю знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальністю В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа

«25» серпня 2025 року. 30 с.

Розробник: **Пахолок Зінаїда Олександрівна**, доктор філологічних наук, професор кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Викладач: **Пахолок Зінаїда Олександрівна**, доктор філологічних наук, професор кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та корекційної діяльності

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фізичної терапії та корекційної діяльності

Вікторія МАЙСТРУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої-професійної програми Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
«29» серпня 2025 року

Гарант освітньої-професійної програми:

Доктор філологічних наук, професор

Зінаїда ПАХОЛОК

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	20___/20___	20___/20___	20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=24158>

Робочу програму перевірено
«28» серпня 2025 р.

Заступник директора з
освітньої діяльності

A stylized handwritten signature in blue ink, likely belonging to Inna Ivanjuk. The signature is fluid and cursive, with a small 'Made with AI' watermark visible at the top right.

Інна ІВАНЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 4	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни <u>Обов'язкова</u>	
Загальний обсяг годин – 120	Спеціальність В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа	Цикл підготовки <u>загальний</u>	
Модулів – 1	Спеціалізація	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u>	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2,5 самостійної роботи – 5	Освітній / освітньо-професійний ступінь: <u>магістр</u>	22 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
16 год.		4 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
82 год.		110 год.	
Індивідуальні завдання: год.			
Вид семестрового контролю: залік			
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 31,7% для заочної форми здобуття освіти – 8,3%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми з метою набуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти доєднатись за розкладом до аудиторних занять денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: розкриття основних фундаментальних положень та закономірностей педагогічної науки, озброєння магістрантів міцними теоретичними знаннями з педагогіки та психології, які допоможуть їм сформувати адекватну поведінку з урахуванням принципів толерантності, поваги до індивідуальних здібностей здобувачів освіти в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- з'ясування індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- висвітлення умов і факторів нормального та аномального розвитку особистості;
- ознайомлення з вітчизняною мережею Інклюзивно-ресурсних центрів;
- розуміння освітньої політики у сфері інклюзивної освіти;
- розкриття сутності інклюзивних принципів навчання;
- визнання безбар'єрності як однієї з важливих умов успішного навчання у вищій школі;
- визначення теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти в Україні на сучасному етапі.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У процесі вивчення «Психолого-педагогічні засади і методика викладання в умовах інклюзивного навчання у вищій освіті» відповідно до вимог навчальної програми здобувач освіти повинен:

знати:

- нормативні вітчизняні та міжнародні документи, які визначають законодавчу базу інклюзивного навчання у закладах різного типу;
- категорії здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, котрим доступне інклюзивне навчання;
- особливості соціально-педагогічної діяльності викладача в інклюзивній академічній групі;
- найоптимальніші форми, методи навчання і виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, викликаними різними нозологіями;

вміти:

- аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових;
- застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності студентів з особливими освітніми потребами;
- виявляти і аналізувати психічні особливості особистості;
- складати психологічний портрет особистості;
- адекватно добирати традиційні інтенсивні та інтерактивні методи навчання, способи організації навчальної діяльності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНИХ (ФАХОВИХ) ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ФК 8. Володіння науково-методичними засадами навчання та інноваційними підходами до фахової підготовки інформаційних фахівців; планування власної науково-педагогічної діяльності.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ПРН 10. Використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН*16. Проєктувати, забезпечувати та критично оцінювати освітній процес із профільних дисциплін інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти із застосуванням сучасних педагогічних технологій, цифрових інструментів навчання та об'єктивних методів оцінювання на засадах академічної доброчесності.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Теоретичний модуль

Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки

Тема 1. Методологічна основа інклюзивної педагогіки. Розвиток та становлення інклюзивної педагогіки як науки, її об'єкт і предмет. Провідні вітчизняні дослідники. Основні категорії інклюзивної педагогіки. Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки.

Тема 2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Закономірності розвитку особистості. Екзогенні та ендогенні чинники процесу індивідуального розвитку. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку особистості. Психологічна та педагогічна періодизація розвитку людини. Розвиток психіки особистості з обмеженими можливостями здоров'я. Розвиток емоційної сфери особистості з різними видами дизонтогенезу. Розвиток конативної сфери особистості.

Тема 3. Соціально-педагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності викладача. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності викладача вищої школи.

Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання

Тема 4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії. Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності. Особливості організації інклюзивного навчання у закладах освіти.

Тема 5. Зміст інклюзивної освіти. Нормативні документи змісту інклюзивної освіти, курикулум. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Командний підхід як умова реалізації змісту освіти. Безбар'єрність як одна з умов успішного навчання у вищій школі.

Тема 6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу. Цілісний педагогічний процес, його компоненти. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання. Підготовка викладача до організації навчального процесу. Педагогічна

діагностика як етап підготовки до навчального процесу. Визначення мети і цільових завдань заняття в їх системі.

Тема 7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній закладі. Форми організації навчання у закладах різного типу, вітчизняний та зарубіжний досвід. Спеціальні форми інклюзивного навчання у вищій школі.

Тема 8. Методи і засоби інклюзивного навчання. Сутність, функції та структура методу. Класифікація методів навчання. Загальні методи навчання. Інноваційні методи навчання. Спеціальні методи навчання. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери. Методи розвитку і корекції емоційної сфери. Критерії вибору методів навчання. Засоби навчання. Портфоліо студентів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.

Тема 9. Теорія інклюзивного виховання.

Сутність інклюзивного виховання на сучасному етапі. Основні методи і форми інклюзивного виховання. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань	
	денна форма							заочна форма								
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.		
		у тому числі							у тому числі							
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки																
Тема №1. Методологічна основа інклюзивної педагогіки	12	2			2			8	12						12	СР: бесіда ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	14	4			2			8	14	2					12	СР: бесіда ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №3. Соціально-педагогіч на діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти	13	2			2			9	13	2		2			9	СР: бесіда ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Модульний контроль	2							2	2						2	Тести
Разом за змістовим модулем 1	41	8			6			27	41	4		2			35	

Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання

Тема №4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання	13	2		2			9	13						13	АР: опитування, СР: Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №5. Зміст інклюзивної освіти	13	2		2			9	13	2					11	АР: опитування, СР: Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу	13	2		2			9	13			2			11	АР: опитування, СР: Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі	13	2		2			9	13						13	АР: опитування, СР: Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання

															понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №8. Методи і засоби інклюзивного навчання	15	4		2			9	15						15	АР: опитування, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Тема №9. Теорія інклюзивного виховання	10	2					8	10						10	АР: опитування, СР: Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату ІР: опрацювання понятійного апарату, захист ІНДЗ
Модульний контроль	2						2	2						2	Тести
Разом за змістовим модулем	79	14		10			55	79	2		2			75	
Усього годин	120	22		16			82	6	22		4			110	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Психолого-педагогічні засади і методика викладання в умовах інклюзивного навчання»

Разом: 120 год., лекції – 22 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 82 год.

Модулі	Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки			Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання					
К-ть балів за модуль	9			16					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Теми лекцій	Тема №1. Методологічн а основа інклюзивної педагогіки	Тема №2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	Тема №3. Соціально-пе дагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти	Тема №4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання	Тема №5. Зміст інклюзивної освіти	Тема №6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу	Тема №7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі	Тема №8. Методи і засоби інклюзивного навчання	Тема №9. Теорія інклюзивного виховання
Теми практичних занять	Тема №1. Методологічн а основа інклюзивної педагогіки	Тема №2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	Тема №3. Соціально-пе дагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти	Тема №4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання	Тема №5. Зміст інклюзивної освіти	Тема №6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу	Тема №7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі	Тема №8. Методи і засоби інклюзивного навчання	
Самостійна робота	15 балів								
ІНДЗ	20 балів								
у т.ч. додаткові курси за тематикою	10 балів								
дисципліни (неформальна освіта)	10 балів								
Види поточного контролю	Поточне опитування, Модульний контроль								
Підсумковий контроль	Залік								

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки		
1.	Тема 1. Методологічна основа інклюзивної педагогіки 1. Розвиток та становлення інклюзивної педагогіки як науки, її об'єкт і предмет. 2. Провідні вітчизняні дослідники. 3. Основні категорії інклюзивної педагогіки. 4. Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук. 5. Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки.	2
2.	Тема 2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти 1. Закономірності розвитку особистості. 2. Екзогенні та ендогенні чинники процесу індивідуального розвитку. 3. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку особистості. 4. Психологічна та педагогічна періодизація розвитку людини. 5. Розвиток психіки особистості з обмеженими можливостями здоров'я. 6. Розвиток емоційної сфери особистості з різними видами дизонтогенезу. 7. Розвиток конативної сфери особистості.	2
3.	Тема 3. Соціально-педагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти 1. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. 2. Сутність соціально-педагогічної діяльності викладача. 3. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності викладача вищої школи.	2
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання		
4.	Тема 4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання 1. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. 2. Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії. 3. Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності. 4. Особливості організації інклюзивного навчання у закладах освіти.	2

5.	Тема 5. Зміст інклюзивної освіти 1. Нормативні документи змісту інклюзивної освіти, курикулум. 2. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. 3. Командний підхід як умова реалізації змісту освіти. 4. Безбар'єрність як одна з умов успішного навчання у вищій школі.	2
6.	Тема 6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу 1. Цілісний педагогічний процес, його компоненти. 2. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання. 3. Підготовка викладача до організації навчального процесу. 4. Педагогічна діагностика як етап підготовки до навчального процесу.	2
7.	Тема 7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній закладі 1. Форми організації навчання у закладах різного типу, вітчизняний та зарубіжний досвід. 2. Спеціальні форми інклюзивного навчання у вищій школі.	2
8.	Тема 8. Методи і засоби інклюзивного навчання 1. Сутність, функції та структура методу. 2. Класифікація методів навчання. 3. Загальні методи навчання. 4. Інноваційні методи навчання. 5. Спеціальні методи навчання. 6. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери. 7. Методи розвитку і корекції емоційної сфери. 8. Критерії вибору методів навчання. 9. Засоби навчання.	2
	Разом	16

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачем освіти ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**5 балів**);
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – (**10 балів**).
- ✓ проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики освітнього компонента (**5 балів, всього – 10 балів**);
- ✓ Участь у науковій студентській конференції (**5 балів**).

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки

1. Значення психології для педагогічної теорії і практики.
2. Наукове і практичне розуміння психічних явищ.
3. Порівняльний аналіз різних визначень особистості.
4. Класифікація та зміст теорій особистості.
5. Умови і фактори нормального та аномального розвитку особистості.
6. Культурно-історичний підхід до вивчення особистості.
7. Природа індивідуальних різниць у здібностях людини.
8. Розвиток діяльності людини в філо- та онтогенезі.
9. Види діяльності людини.
10. Розвиток здібностей у людини.
11. Значення спілкування в розвитку людини.
12. Зв'язок сучасної педагогічної практики з проблемами різних галузей психології.
13. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно термінологічні визначення та основні принципи.
14. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства.
15. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.
16. Роль педагога у впровадженні інклюзивної практики.

Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання

1. Ознаки сегрегативного та інклюзивного навчання.
2. Нормативно-правова база інклюзивного навчання.
3. Волонтерство та адвокатство батьків дітей з особливими потребами.
4. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.
5. Розроблення індивідуального навчального плану.

6. Оцінювання в навчальному процесі (зарубіжний досвід).
7. Технологія портфоліо.
8. Сутність оцінювання на основі навчальної програми.
9. Диференційоване викладання (змісту, процесу, кінцевих результатів)
10. Планування процесу оцінювання для подальшого диференційованого викладання.
11. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.
12. Соціальна та медична моделі порушень.
13. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.
14. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.
15. Індивідуальний навчальний план та його складові.
16. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.
17. Категоріальність дітей з особливими потребами та термінологічні визначення.
18. Основні принципи інклюзивної освіти.
19. Наукові дослідження проблем інклюзивної освіти.
20. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти.
21. Досвід зарубіжних країн з впровадження інклюзивної освіти.
22. Освітні закони України та нормативно-правові положення стосовно навчання дітей з особливими потребами.
23. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей.
24. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні. Характеристика спеціальної освіти та її ,ресурсні можливості.
25. Інклюзивно-ресурсний центр Луцької міської ради.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Складання плану реферату, обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань.	2 бали
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
3.	Дотримання правил реферування наукових публікацій, дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бал
4.	Висновки, обґрунтованість власної позиції	1 бали
5.	Захист, презентація.	2 бал
	Разом	10 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 8	відмінно	5	A	відмінно
7 – 5	добре	4	BC	добре
4 – 3	задовільно	3	DE	задовільно
2 – 0	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

Тематика самостійної роботи	К-сть годин
Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки	
Тема №1. Методологічна основа інклюзивної педагогіки 1. Опрацювати понятійний апарат теми (інклюзія, інклюзивна педагогіка, інклюзивне навчання) і скласти термінологічний глосарій. 2. Підготувати короткий огляд наукових поглядів провідних вітчизняних дослідників інклюзивної педагогіки та визначити її місце в системі педагогічних наук.	8
Тема №2. Людина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. 1. Скласти порівняльну таблицю екзогенних і ендогенних чинників індивідуального розвитку особистості з прикладами. 2. Підготувати реферативний виклад однієї з періодизацій психічного розвитку людини (за вибором) із застосуванням до контексту осіб з ООП.	8
Тема №3. Соціально-педагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти 1. Опрацювати першоджерела з питань принципів і функцій соціально-педагогічної діяльності викладача та законспектувати основні положення. 2. Розробити модель (схему) напрямів соціально-педагогічної діяльності викладача в інклюзивній академічній групі.	9
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання	
Тема №4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання 1. Проаналізувати систему закладів освіти для осіб з обмеженнями життєдіяльності в Україні та підготувати короткий аналітичний огляд. 2. Визначити й описати основні категорії дидактики інклюзивної освіти на прикладі закладу вищої освіти.	9
Тема №5. Зміст інклюзивної освіти. 1. Опрацювати чинні нормативні документи щодо змісту інклюзивної освіти (курикулум) і виписати їхні ключові положення. 2. Підготувати есе на тему «Безбар'єрність як умова успішного навчання у вищій школі».	9
Тема №6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу 1. Розробити орієнтовну структуру цілісного педагогічного процесу (мета, завдання, компоненти) для конкретного навчального заняття. 2. Скласти алгоритм педагогічної діагностики здобувача освіти з ООП на етапі підготовки до заняття.	9
Тема №7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі	9

1. Підготувати порівняльну характеристику вітчизняного та зарубіжного досвіду організації форм інклюзивного навчання. 2. Описати одну зі спеціальних форм інклюзивного навчання у вищій школі та обґрунтувати умови її застосування.	
Тема №8. Методи і засоби інклюзивного навчання 1. Скласти класифікацію методів навчання (загальні, інноваційні, спеціальні) із прикладами застосування в інклюзивному середовищі. 2. Розробити зразок портфоліо студента як засобу оцінювання індивідуальних досягнень.	9
Тема №9. Теорія інклюзивного виховання 1. Опрацювати Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та виписати ключові завдання, що стосуються вищої освіти. 2. Підготувати огляд основних методів і форм інклюзивного виховання із власними прикладами їх застосування.	8

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Форми контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки			
Тема №1. Методологічна основа інклюзивної педагогіки (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	I–II
Тема №2. Людина з особливими освітніми потребами як суб’єкт інклюзивної освіти (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	III–IV
Тема №3. Соціально-педагогічна діяльність викладача вищої школи в умовах інклюзивної освіти (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	1	V–VI
Усього: 27 год.	Усього: 5 балів		
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання			
Тема №4. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	VI–VII
Тема №5. Зміст інклюзивної освіти (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	VIII–IX
Тема №6. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	1	X–XI
Тема №7. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	1	XII–XIII
Тема №8. Методи і засоби інклюзивного навчання (10 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	XIV
Тема №9. Теорія інклюзивного виховання (9 год.)	Конспект, співбесіда, опрацювання понятійного апарату	2	XV
Усього: 55год.	Усього: 10 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:
 - словесні: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
 - наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
 - практичні: вправи.
2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.
3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.
4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

При вивченні навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади і методика викладання в умовах інклюзивного навчання у вищій освіті» використовується комплекс загальних методів навчання: словесні (лекція; опитування, бесіда на семінарських заняттях); наочні (ілюстрування (презентація PowerPoint) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій); дослідницькі (виконання ІНДЗ); методи самостійної роботи (опрацювання тем, першоджерел з тем, складання глосарія найуживаніших термінів інклюзивної педагогіки) тощо.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

Навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

Оскільки зміст дисципліни безпосередньо присвячений теорії та методиці інклюзивного навчання (теми 8–9), ця група методів становить її предметне ядро:

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.
2. Методи організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.
3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Застосування методів емоційного стимулювання (змагання, заохочення, переконання) в інклюзивному вихованні вважається неприпустимим.
4. Методи самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.
5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.
6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.
7. Спеціальні методи педагогічної корекції (для цілеспрямованого виправлення поведінки чи інших порушень спільного походження): суб'єктивно-

прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків, трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з *двох* змістовних модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою (для дисциплін, які читаються в кількох семестрах в кожному семестрі окремо).

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100 бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів	Змістови й модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
1.1. Робота на семінарському і практичному занятті	25	3	9	6	16
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	15	3	6	6	9
1.3. Виконання модульної роботи	40	1	20	1	20
1.4. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	20	1	10	1	
Разом			45		45
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 90					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента)					
2.1. повідомлення з теми, рекомендованої викладачем				5	
2.2. дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 10 балів				10	
2.3. проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики освітнього компонента				10	
2.4. участь у науковій студентській конференції				5	
Разом		не більше		10	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.
2. Соціальна та медична моделі порушень.
3. Основні принципи інклюзивної освіти.
4. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти.
5. Досвід зарубіжних країн з впровадження інклюзивної освіти.
6. Освітні закони України та нормативно-правові положення стосовно навчання особистостей з особливими потребами.
7. Класифікація порушень психофізичного розвитку.
8. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.
9. Інклюзивні школи – ефективні школи.
10. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища.
11. Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання.
12. Мультидисциплінарна навчальна команда та її діяльність в умовах інклюзивного навчального закладу.
13. Співпраця фахівців як умова успішності інклюзивного навчання.
14. Курикулум (навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти): визначення та складові.
15. Загальноосвітні, спеціальні та корекційно-розвивальні програми, їх адаптація та модифікація.
16. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.
17. Аналіз основних компонентів індивідуального навчального плану.
18. Інструментарій оцінювання.
19. Тестування в умовах інклюзивного навчання.
20. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб.
21. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання.
22. Наукові дослідження проблем інклюзивної освіти.
23. Сегрегація, інтеграція, інклюзія – ознаки та відмінності.
24. Нормативно-правова база інклюзивного навчання.
25. Роль педагога у впровадженні інклюзивної практики.
26. Розроблення індивідуального навчального плану.
27. Сутність оцінювання на основі навчальної програми.
28. Диференційоване викладання (змісту, процесу, кінцевих результатів).
29. Класифікація методів психологічного дослідження.
30. Основні типи і форми поведінки організмів.
31. Етапи розвитку нервової системи.
32. Основні положення аналітичної теорії особистості.
33. Вікова періодизація особистості.
34. Визначити структуру особистості.
35. Самооцінка. Рівень домагань.
36. Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти.
37. Визначити зв'язок здібностей та інтелекту.
38. Класифікація видів сприймання.
39. Особливості пам'яті як пізнавального процесу.
40. Діяльність як специфічна форма людської активності.
41. Роль педагога у впровадженні інклюзивної практики.
42. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти.
43. Відхилення від стадії вікового розвитку.
44. Правова база інклюзивного навчання.
45. Сучасні дослідження проблем інклюзивної освіти.
46. Особливості організації освітнього процесу залежно від типології закладу освіти.

47. Розвиток особистості в умовах інклюзивного навчання.
48. Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання.
49. Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти.
50. Характеристика спеціальної освіти та її ресурсні можливості.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота									ІНДЗ	Модуль ний	Сума	Залік *
ЗМ 1			ЗМ 2					Самостійна робота				
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8					
3	3	3	3	3	3	3	4	15	20	40	не більше 100	Не більше 30

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал.

Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
25 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
20 – 24	добре	4	BC	добре
15 – 19	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 14	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичне забезпечення курсу розміщене на платформі Moodle Психолого-педагогічні засади і методика викладання в умовах інклюзивного навчання у вищій освіті: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=24158>

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

Курс відеолекцій «Світ психології» // https://www.youtube.com/@Svit_Psychology

Для інклюзивного навчання:

- наявність навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, форматах для осіб з інвалідністю;
- наявність матеріалів в електронному форматі до курсу розміщених на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=24158>
- усі матеріали доступні в форматах, що відповідають вимогам інклюзивної освіти.

8.2. Глосарій (термінологічний словник)

Абілітація – система заходів, спрямованих на набуття соціально-важливих функцій особою, яка потребує корекції психічного та/або фізичного розвитку, які не сформувалися внаслідок психічних та фізичних порушень, необхідних для її незалежного проживання в соціальному середовищі: усвідомлення своїх можливостей та обмежень, соціальних ролей, розуміння прав та обов'язків, уміння здійснювати самообслуговування, пристосування людини до життєдіяльності у можливих для неї межах.

Агресія – індивідуальна чи групова форма деструктивних дій чи поведінки особистості, яка спрямована на використання сили, нанесення фізичної або психологічної шкоди людям і суперечить нормам існування у соціумі.

Аномальні діти – діти, які мають суттєві відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, зумовлені вродженими та набутими дефектами, і потребують спеціальних умов навчання й виховання. Залежно від виду аномалії дітей поділяють на такі категорії (глухі, слабочуючі, оглухлі); зору (сліпі, слабозорі, осліплі); інтелекту (розумово-відсталі, із затримкою психічного розвитку); діти з мовленнєвими вадами; з порушеннями опорно-рухового апарату; із складною структурою порушень (розумово відсталі сліпі та слабозорі, розумово-відсталі глухі та слабочуючі, глухі та слабозорі, сліпоглухонімі тощо).

Браділалія – патологічно уповільнений темп мови. Мова надмірно уповільнена, з розтяганням голосних звуків, з млявою, нечіткою артикуляцією. Більшості хворих з такою патологією властива загальна млявість, загальмованість, повільність. Часто відзначається уповільнений темп не тільки зовнішньої, але й внутрішньої мови. У дітей з браділалією зазвичай бувають і порушення загальної моторики, уваги, пам'яті, мислення.

Вада – фізичне або психічне відхилення від норми, яке обмежує соціальну діяльність, та підтверджене психолого-медикопедагогічною комісією відносно дитини та установою медико-соціальної експертизи відносно дорослого, а також у передбачених цим Законом випадках повторною експертизою.

Важка вада – підтверджена у встановленому порядку фізична чи психічна вада, виражена у такій мірі, що навчання відповідно до державних стандартів освіти (в тому числі спеціальних) є недоступним і можливості навчання обмежуються отриманням індивідуальним навчанням.

Дебільність – це легкий ступінь розумової відсталості. Ці особи, хоча й здобувають мовні навички із затримкою, здатні використати мову в різних цілях, брати участь у клінічному розпиті. Основні утруднення звичайно спостерігаються при підвищенні вимог соціального середовища, необхідності освоїти читання й лист, орієнтації в символічному середовищі, «ускладненої» контекстами, значеннями й цінностями. Проте при легкій розумовій відсталості можливе працевлаштування, що вимагає здатностей до практичної малокваліфікованої діяльності. Особи з легкою розумовою відсталістю справляються з вимогами, пов'язаними із сімейним життям, вихованням дітей або з адаптацією до культуральних традицій і норм.

Девіантна поведінка – система вчинків, що відрізняються від загальноприйнятих у суспільстві норм права, культури, моралі.

Деменція – набута форма недоумства, яка пов'язана з ослабленням інтелектуальних здібностей, емоційним збідненням, утруднення використання минулого досвіду. Розрізняють глобальну деменцію, при якій порушуються всі види психічної діяльності, втрачається критичність, відбувається деградація особистості, і осередкову, за якої особистість в основному не змінюється, зберігається критичність, але знижується рівень інтелектуальних здібностей і пам'яті.

Дитина – особа у віці від 0 до 18 років.

Дитина-інвалід – 1) особа віком до 18 років (повноліття) зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що призводить до обмеження нормальної життєдіяльності та зумовлює необхідність надання їй соціальної допомоги і захисту; 2) це дитина зі стійким розладами функцій організму, спричинені захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідності додаткової соціальної допомоги і захисту.

Дизартрія – порушення вимови, обумовлене недостатньою іннервацією мовного апарату. У перекладі слово дизартрія означає розлад артикуляції. Воно виникає, коли швидкість, сила та обсяг рухів органів мови обмежені. Причиною цього є парез м'язів апарату артикуляції. Перш за все обмежений у рухах основний орган артикуляції – мова. Він стає незграбним, неслухняним. Ускладнений рух та інших частин мовного апарату (губ, піднебіння, голосових зв'язок, діафрагми). М'язи особи тяж малорухливі, тому мімічні

руху невиразні та одноманітні. Дитина насилу надуває щоки, хмурить і піднімає брови. При виконанні рухів зазвичай підсилюється слинотеча, яке теж є однією з характерних ознак дизартрії.

Дисграфія – певне порушення листа, при дисграфії порушення написання за фонетичним принципом, в результаті чого виникає велика кількість специфічних помилок, що спотворюють звуковий склад слова. Дисграфія не є ізольованим порушенням, крім Дисграфії спостерігаються ще деякі розлади усного мовлення та інших психічних функцій в залежності від того, який компонент недостатньо сформований.

Дислалія – порушення звуковимови при нормальному слухові та збереженій іннервації мовного апарату. В залежності від локалізації порушення та причин, що обумовлюють дефект звуковимови, дислалію розподіляють на дві основні форми: механічну та функціональну.

Дислексія – часткове специфічне порушення процесу читання, яке виражається стійкими специфічними помилками, які зумовлені несформованістю або розладами функцій, що забезпечують процес читання. За ступенем вираженості розрізняють: алексію – повну неможливість оволодіння читанням або повну його втрату, та дислексію – труднощі в оволодінні читання та дефект його формування. Дислексія може бути самостійним розладом та проявлятися поряд з іншими важкими порушеннями мовлення – дислаліями, дизартріями, алаліями.

Дисфункція – порушення, розлад функцій органа або організму.

Дефект – вада, недолік, пошкодження у фізичному або психічному стані дорослої людини, дитини.

Дизонтогенез – порушення психічного розвитку, що виникає в будь-якому віці й триває протягом життя людини.

Дискримінація – дія або поведінка, ґрунтована на упередженні, негативних переконаннях стосовно певної групи людей.

Дитячий церебральний параліч – це група захворювань у дітей з патологією центральної нервової системи. Термін «церебральний параліч» вживається для характеристики групи хронічних станів, при яких уражена рухова і м'язова активність з порушенням координації рухів. Слово «церебральний» означає «мозковий» (від латинського слова «cerebrum» – «мозок»), а слово «параліч» (від грецького «paralysis» – «розслаблення») визначає недостатню, низьку фізичну активність.

Діти з особливими освітніми потребами – поняття, яке широко охоплює всіх учнів, чий освітні потреби виходять за межі загальноприйнятої норми; стосується дітей з особливостями психофізичного розвитку, обдарованих та дітей із соціально вразливих груп (вихованці дитячих будинків тощо).

Емпатія – здатність людини емоційно відгукуватися на переживання інших людей.

Енцефаліт – група захворювань, що характеризуються запаленням головного мозку (суфікс «іт» вказує на запальний характер захворювання). Найбільш раціональним принципом класифікації інфекційних захворювань є класифікація за їх причин (етіологічним факторів). Але так як причину енцефалітів встановити вдається не завжди, то при класифікації енцефалітів використовують ще й особливості протікання процесу захворювання (патогенетичний фактор). Виходячи з цих принципів, енцефаліт ділять на первинні та вторинні, вірусні та мікробні, інфекційно-алергічні, алергічні та токсичні. Альтернативний термін «енцефалопатія», який точніше відображає сутність процесу, так і не знайшов загального визнання.

Життєдіяльність – сутність і здатність людського організму об'єктивно виконувати фізіологічні і фізичні, соціальні та інші функції. Життєдіяльність забезпечується як самою людиною, так і складною системою заходів з боку суспільства і держави.

Заїкання – вада мовлення, що виявляється у мимовільному повторенні окремих звуків, складів або цілих фраз, неприродному розтягуванні звуків або блоках мовчання, протягом яких людина, що заїкається, не може вимовити звук. Ймовірно, заїкання з'явилося практично одночасно з мовою, адже згадки про нього доходять до нас з якнайдавніших часів.

Заклад інклюзивного навчання – загальноосвітній навчальний заклад, в якому створені спеціальні умови для отримання освіти особами, які потребують корекції

фізичного та/або розумового розвитку, спільно з особами, які не мають таких обмежень.

Заклад інтегрованого навчання – навчальний заклад, в якому створені спеціальні умови для отримання освіти особами, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку.

Затримка психічного розвитку – відноситься до розряду слабо виражені відхилення у психічному розвитку і займає проміжне місце між нормою і патологією. Діти із затримкою психічного розвитку не мають таких важких відхилень у розвитку, як розумова відсталість, первинний недорозвиток мови, слуху, зору, рухової системи. Основні труднощі, які вони відчувають, пов'язані насамперед із соціальною (в тому числі шкільною) адаптацією та навчанням.

Ідіотія – найглибша ступінь розумової відсталості, що характеризується майже повною відсутністю мови і мислення. Хворі, що страждають ідіотією, не можуть ходити, в них порушений будова внутрішніх органів. Ідіота недоступна осмислена діяльність. Мова не розвивається. Ідіоти вимовляють лише окремі нечленороздільні звуки і слова, часто не розуміють мови навколишніх, не відрізняють родичів від сторонніх. Вони не здатні до самостійного життя: не володіють елементарними навичками самообслуговування, не можуть самостійно їсти, іноді навіть не пережовують їжу, неохайно, потребують постійного догляду і нагляду. Мислення не розвивається, реакція на оточуюче різко знижена. Емоційне життя вичерпується примітивними реакціями задоволення і невдоволення. У одних переважають злобно-гнівливим спалаху, в інших – млявість і байдужість до всього навколишнього. Такі діти не навчаються і перебувають (за згодою батьків) у спеціальних закладах (дитячих будинках для глибоко розумово відсталих).

Інвалід – особа зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що призводить до обмеження нормальної життєдіяльності, зумовлює потребу в соціальній допомозі й посиленому соціальному захисті такої особи, а також вжиття з боку держави відповідних заходів для забезпечення її законодавчо визначених прав. Інвалідність – 1) міра втрати здоров'я та обмеження життєдіяльності, що перешкоджає або позбавляє конкретну особу здатності чи можливості здійснювати діяльність у спосіб та в межах, що вважаються для особи нормальними залежно від вікових, статевих, соціальних і культурних факторів; 2) обмеження в можливостях обумовлених фізичними, психічними, сенсорними, соціальними, культурними, законодавчими та іншими бар'єрами, які не дозволяють людині бути інтегрованою в суспільство і брати участь в житті сім'ї та держави на тих же умовах, як і інші члени суспільства.

Індивідуальна форма навчання – форма організації навчально-виховного процесу, спрямована на забезпечення права осіб, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, на здобуття освіти з урахуванням індивідуальноособистісних особливостей розвитку.

Інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, яка передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу. З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта — це процес, у якому школа намагається відповідати на потреби всіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоби забезпечити рівність можливостей.

Інклюзія – процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, і насамперед, що мають труднощі у фізичному розвитку. Він припускає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті. Термін інклюзія має відмінності від термінів інтеграція та сегрегація. При інклюзії всі зацікавлені сторони повинні брати активну участь для отримання бажаного результату.

Інтегроване навчання – спільне навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я та осіб, які не мають таких обмежень, шляхом створення спеціальних умов для отримання освіти особами з обмеженими можливостями здоров'я.

Інклюзивна школа – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат в шкільному середовищі.

Корекційне навчання – засвоєння знань про шляхи і засоби подолання недоліків психічного і фізичного розвитку та засвоєння способів застосування одержаних знань.

Курикулум – формалізований пакет курсів і їхній зміст, запропонований і затверджений навчальними інституціями, як необхідний для успішного виховання учнів.

Медична реабілітація – система лікувальних заходів, що спрямовані на відновлення порушених чи втрачених функцій організму інваліда, на виявлення та активізацію компенсаторних можливостей організму з метою забезпечення умов для повернення людини з особливими потребами до нормальної життєдіяльності, а також профілактика ускладнень і рецидивів захворювання.

Медична модель (сегрегація). Розглядають неповносправність як дефект чи хворобу, яку потрібно лікувати медичними методами. Якщо особу «вилікувати», її проблема вже не існуватиме. Суспільство не вважає своїм обов'язком надати «місце» особі з неповносправністю, оскільки вона поза межами суспільства й чекає, поки її вилікують. Особа з неповносправністю перебуває в ролі хворого, а тому й не має жодних зобов'язань перед суспільством – ні ходити до школи чи на роботу, ні брати на себе сімейні обов'язки.

Нозологія – вчення про хвороби, що містить біологічні та медичні основи хвороб, а також їхню етіологію, патогенез, номенклатуру і класифікації, профілактику захворювань.

Відповідно до нозології виділяють нозологічні одиниці, або форми, тобто ту чи іншу конкретну хворобу з типовим для неї поєднанням симптомів і функціонально-морфологічними змінами, які є їх основою, а також певною етіологією й патогенезом.

Обдарованість – високий рівень розвитку загальних і спеціальних здібностей, що є передумовою творчих досягнень.

Обмеження життєдіяльності – неможливість виконувати повсякденну діяльність способом та в об'ємі, звичайних для людини, що створює перешкоди у соціальному середовищі, ставить її в незручне становище порівняно зі здоровими і проявляється частковою або повною втратою здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, спілкування, навчання, контролю за поведінкою, а також значним обмеженням обсягу трудової діяльності, зниженням кваліфікації і призводить до соціальної дезадаптації. Обмежена можливість – втрата здатності (в наслідок наявності дефекту) виконувати певну діяльність в межах того, що вважається нормою для людини.

Онтогенез – індивідуальний розвиток організму з моменту народження до смерті.

Особистість – суспільна істота, наділена свідомістю і представлена психологічними характеристиками, які є стійкими, соціально зумовленими і виявляються у суспільних зв'язках, відносинах з навколишнім світом, іншими людьми та визначають поведінку людини.

Особливі потреби – новий термін, прийнятий до вживання в останні десять років, пом'якшений на відміну від термінів «інвалід», «дефектність», «відставання». Синонім – потреба дитини, яка має певні зміни у своєму розвитку. Це стосується дітей з порушенням розвитку (частіше – відставання у фізичному і психічному розвитку) з різних причин: інтелектуальною недорозвиненістю, нервовими порушеннями і хворобами, психологічним травмуванням, наслідками неадекватності самооцінки й неправильного поводження з дітьми та асоціальних умов існування.

Поведінка – система взаємопов'язаних реакцій і дій людини й тварин у взаємодії з навколишнім середовищем.

Портфоліо – накопичення, оцінки і самооцінки особистих досягнень за певний проміжок часу; збірка виконаних робіт та напрацювань певної особи.

Психологічна підтримка – система соціально-психологічних, психолого-педагогічних способів і методів допомоги людині з особливими потребами з метою оптимізації її психоемоційного стану в процесі формування здібностей і самосвідомості, сприяння соціально-професійному самовизначенню, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці та спрямуванню зусиль на реалізацію власної професійної кар'єри.

Психолого-педагогічна реабілітація – система психологічних та педагогічних заходів, спрямованих на формування способів оволодіння знаннями, уміннями і навичками, надання психологічної допомоги, зокрема щодо формування самоутвердження і належної самооцінки інвалідом своїх можливостей, засвоєння правил суспільної поведінки шляхом здійснення системної навчально-виховної роботи.

Психолого-педагогічний супровід – системна діяльність практичного психолога й корекційного педагога, спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психологопедагогічних та психотерапевтичних умов, що сприяють засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню людини з особливими потребами, нормалізації сімейних стосунків, її інтеграції в соціум.

Реабілітаційна установа – установа, підприємство, заклад, у т. ч. їхні відділення, структурні підрозділи, незалежно від форми власності, що здійснюють реабілітацію інвалідів та дітей-інвалідів відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації.

Сегрегація – політика примусового відділення якої-небудь групи населення. Зазвичай згадується як одна з форм релігійної і расової дискримінації (відділення групи за расовою або етнічною ознакою).

Симптом – один окремий ознака, приватне прояв якогонебудь захворювання, патологічного стану або порушення будьякого процесу життєдіяльності, одна окрема конкретна скарга хворого.

Синдром – сукупність симптомів із загальним патогенезом.

Соціалізація – процес перетворення людської істоти на суспільного індивіда, утвердження його як особистості, залучення до суспільного життя як активної, дієвої сили.

Соціальна адаптація – пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи відносин із соціальними об'єктами, рольова пластичність поведінки, інтеграція особистості у соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, форм соціальної взаємодії.

Стійкість уваги – часова характеристика уваги, що визначається тривалістю збереження цілеспрямованої уваги на певному об'єкті чи виді діяльності.

Толерантність – у загальному розумінні слова, – це «допустиме відхилення». Протилежність толерантності – це нетерпимість. Толерантність потрібно відрізняти від пасивної добровільності (адже таке пасивне прийняття не виражає позитивного значення судження, і не формує протилежності відхиленню).

Точність запам'ятовування – індивідуальна особливість пам'яті, яка характеризується кількістю зроблених помилок при відтворенні матеріалу після його запам'ятання.

Увага – спрямованість і зосередженість свідомості, що передбачає підвищення рівня сенсорної, інтелектуальної чи рухової активності індивіда.

Уважність – стійка властивість особистості, основою якої є наявність у людини сформованої звички завжди бути уважною.

Узагальнення – мисленнєва операція об'єднання предметів

і явищ за їх спільними й істотними ознаками.

Умовивід – форма мислення, в якій з одного або кількох пов'язаних суджень виводиться нове судження, яке дає нові знання про предмети чи явища.

Установка – неусвідомлювана готовність особистості до діяльності, за допомогою якої може бути задоволена потреба.

Учіння – цілеспрямований процес засвоєння учнями, студентами знань, оволодіння уміннями та навичками.

Філогенез – історичний розвиток різних родів і видів організмів.

Формування особистості – становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку.

Характер – складне й індивідуально-своєрідне поєднання рис людини, яке формується в процесі її розвитку під впливом умов життя та виховання і виявляється в її поведінці.

Центральна нервова система – основний орган психічної діяльності людини, який включає в себе головний і спинний мозок, що розташовані відповідно в черепі та хребті.

Цілеспрямованість – воляова якість, що полягає в умінні людини керуватися у своїх діях і вчинках загальними і стійкими цілями, зумовленими її стійкими переконаннями.

Цілісність сприймання – властивість перцептивного образу відображати предмет у всій сукупності його рис як єдине ціле.

Швидкість запам'ятовування – індивідуальна особливість пам'яті, яка визначається кількістю повторень, необхідних людині для запам'ятання певного обсягу матеріалу.

Швидкість мислення – якість мислення, що визначається часом, протягом якого різні люди справляються з виконанням тих самих завдань.

Я-концепція – динамічна система уявлень людини про себе, на основі якої вона вибудовує взаємовідносини з іншими людьми.

8.3. Рекомендована література

Основна:

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
2. Компанець Н. М. Навчальна поведінка дитини з ООП: рівні поведінкового втручання : наук.-метод. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 88 с. URL:https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747310/1/Kompanets_Navchalna_povedinka.pdf
3. Концепти та стратегії розбудови інклюзивної освіти у часи війни та повоєнний період : монографія / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Київ, 2025. 450 с.; іл. (Серія «Інклюзивна освіта»). URL:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747577>
4. Медична психологія : в 2-х т. Т. 1. Загальна медична психологія / Пилягіна Г. Я., Хаустова О. О., Чабан О. С. та ін. ; за ред. Г. Я. Пилягіної. Вінниця : Нова Книга, 2020. 288 с.
5. Медична психологія : в 2-х т. Т. 2. Спеціальна медична психологія / Пилягіна Г. Я., Хаустова О. О., Марута Н. О. та ін. ; за ред. Г. Я. Пилягіної. Вінниця : Нова Книга, 2020. 496 с.
6. Ярмола Н. Інклюзивне навчання : підручник. Київ : ІСПП ім. Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 102 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747924/>

Додаткова:

7. Malik T., Pashchenko H., Vitt L. Інклюзивність у формуванні ландшафту для рівноправного освітнього середовища. *Теорія та практика дизайну*. 2024. № 31. URL:<https://jrn.kai.edu.ua/index.php/Design/article/view/18402/25637>
8. Добровіцька О.О. Підготовка майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії в умовах інклюзивного середовища. Київ : Талком, 2021. 254 с.
9. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (21 березня 1991 року № 875-XII). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
10. Закон України «Про охорону дитинства» (26 квітня 2001 року № 2402-III). URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
11. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (19 грудня 2017 року № 2249-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
 12. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навч. посіб. Київ : ТОВ «Агенство Україна», 2019. 300 с.
 13. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 232 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739317/1/Kolupaeva.Taranchenko.Inclusia.Pokrokov.pdf>
 14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» (5 липня 2004 р., № 848). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF#Text>
 15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (15 вересня 2021 р., № 957). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-п#Text>
 16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів» (12 жовтня 2000 р., № 1545). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-2000-%D0%BF#Text>
 17. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
 18. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
 19. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 роки : наказ Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 р. № 855. *Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України*. 2009. № 30. С. 3–13.
 20. Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами, прийнята 7–10 червня 1994 року Саламанка, Іспанія. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text
 21. Чайковський М. Є., Добровіцька О. О. Соціально-педагогічна робота з молоддю з інвалідністю в інклюзивному освітньому просторі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Університет «Україна», 2018. 272 с

Перелік періодичних видань

Найменування фахового періодичного видання	Роки надходження
Інклюзія і суспільство	2023-2025
Психологія і суспільство	2023

8.4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. <http://www.lsl.lviv.ua/> – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника.
3. www.history.org.ua – Інститут історії Національної Академії наук України.

8.5. Сертифікаційні програми (електронні курси)

prometheus.org.ua

Prometheus – українська безоплатна платформа онлайн-освіти, яка створена у 2014 році. Серед її партнерів найкращі заклади вищої освіти країни. Prometheus надає безкоштовну можливість університетам, провідним викладачам і компаніям-лідерам публікувати та розповсюджувати курси. Кожен курс складається з відеолекцій, інтерактивних завдань, а також форуму, на якому здобувачі освіти мають змогу поставити запитання викладачу та спілкуватися. Успішне завершення курсу дасть змогу отримати електронний сертифікат, який підтверджуватиме здобуті знання. Курси на Prometheus доступні в мережі у будь-який час, платформа також пропонує мобільний додаток для Android та iOS.

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. *Соціальна робота* Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Social work Київський університет ім. Тараса Шевченка
2. Вісник Львівського університету. *Серія психологічні науки* Львівський НУ ім. Івана Франка.
3. Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди *«Психологія»* Харківський НПУ ім. Г. С. Сковороди
4. Журнал соціальної та практичної психології Житомирський державний університет ім. Івана Франка
5. Інклюзія і суспільство Inclusion and Society Навчально- реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець- Подільський державний інститут».
6. Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. *Педагогіка і психологія* Scientific Notes of Lviv State University of Life Safety. Pedagogy and Psychology Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
7. Педагогічна освіта: теорія і практика. *Психологія. Педагогіка* Київський університет ім. Бориса Грінченка
8. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України
9. Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»).
10. Академічні студії. Серія «Педагогіка» Academic Studies. Series: «Pedagogy» Studia Akademickie. Seria: «Pedagogika»

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
Moodle	Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни	Вільний доступ

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	ноутбук	проектор
Семінарське заняття	роздаткові матеріали, ноутбук МКР	проектор, приміщення з доступом до Інтернету